

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Joannis Schefferi Argentoratensis De Re Vehiculari Veterum Libri Duo

Scheffer, Johannes

Francofurti, 1671

Cap. XV. De Curru, maximè falcato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13156

*Auriga vit quoque plurisariam, Olympiis verò etiam decemjugem. Ubi per decemjugem intelligere currum debemus. Auctor vetus Olympiadum Collectionis nominat δεικάπωλον. Sic enim habet rem eandem enarrans ΟΛ.ΣΙΠ. Νέραν κηρύκων ἀγῶνα ἐσφανεῖτο τραγῶδες, κίβαρωδες, ἄρμα πωλικόν, καὶ τὸ τέλειον, καὶ δεκάπωλον. Docet autem locus uterque, decemjugem vel decemjuges istos exhibitos in ludis Olympicis. Quamquam novum fuerit, nec visum antea, ut *Idem etiam* apud Svetonium ostendit. Currus certè ibi certasse, quadrigis majores, hætenus non observatum nobis. Sed nec Romani Circenses viderunt decemjugem, ne per Neronem quidem exhibitum, ut arbitrator, quia nominatim Svetonius hoc factum ait Olympiis. Supra decemjuges num veteres habuerint, haud dixerim. Meminit equidem is ipse Svetonius currus alicujus cum equis duodecim, sed non verus fuit, verum visus in somnio, ac per quietem. Sic enim habet in vita Augusti, cap. 94. de Octavio, Augusti patre: *Atque etiam sequenti nocte statim videre visus est filium mortali specie ampliorem, cum fulmine & sceptro, exuvisque Iovis Opt. Max. ac radiata corona super laureatum currum, bis senis equis candore eximio trahentibus.* Sanè currum verum cum tot equis non legisse memini, multo minus cum pluribus. Et videtur fieri vix potuisse, ut tot simul equi regerentur ab uno, sicut in hoc genere necesse erat.*

Cap. XV.

De Curru, maximè falcato.

Currus unde. Isidorus refutatur. Ἄρμα. Currus falcati, falciferi. Ἄρμα δρεπανοειδές. Currodrepani. Ἄρμα ὠπλισμένα. Horum auctor num fuerit Cyrus. Xenophon exponitur. Διφρεία Ἰγωνα. Philelphus revellitur. Pugnandi ratio varia cum curribus. Argolus notatur. Φιλὰ ἄρμα. Xenophon iterum exponitur & emendatur. Hermannus Hugo notatur. Hesychius exponitur & emendatur. Philelphi versio Xenophontis denuò rejicitur. In sellis vehicularum janua. Curtii locus de quadrigis falcatis expenditur. Summi orbis rotarum. Κατακλίσεις τῶν ἀξόνων. Curtius notatur. Livius corrigitur. Currodrepanum. Ad currus falcatos equi quatuor, duo, unus. Arrianus exponitur. Stevechius notatur. Usus falcatorum currum.

Currum

Curru[m] à Latinis à currendo dictum, omnes veteres recentes-
 que consentiunt. Verum, quæ denominationis ejus causa sit,
 non æquè convenit. Isidorus ita habet lib. xviii. cap. 35. *Curru[s] à
 cursu dictus, vel quia rotas videtur habere multas.* Quibus verbis sine
 dubio hoc voluit, curru[m] esse dictum, quod currat, tanquam qui
 rotas habeat multas. Quasi quo vehiculum rotas habet plures, hoc
 fit aptius ad cursum. Atqui contra factum apud veteres videmus.
 Cuncta enim ea vehicula, quibus certare cursu solebant sive Græ-
 ci, sive Latini, rotis instructa erant solummodo duabus. Adde,
 quod revera curru[s] rotas non habuerit multas, verum duas tan-
 tum, ut deinceps demonstrabo. Ut necesse sit, hac parte Isidorum
 esse lapsu[m]. Melius Perottus, qui sic ait: *A curro deducitur & cur-
 rus, hoc est, carrus, quod eo veteres ad cursum in ludis uterentur.* Bene
 dicit curru[m] appellatum, quod illius usus esset ad cursum. Veteres
 nimirum, cum celerius quid esset expediendum, nec adhuc invalui-
 sset usus eqvorum singularium, eqvos adjungebant curru[i], atq; ita
 currebant vehiculo ad negotium, quod vehiculum inde *curru[m]*
 appellarunt. In eo tamen erravit Perottus, quod curru[m] confudit
 cum carro. Carrus enim magis pertinebat ad onera, ut suo loco ap-
 parebit, curru[s] magis ad homines vehendos. Deinde, quod puta-
 vit, curru[s] tantum adhibitos ad ludos. Contra enim & ad alias res
 longè plures usurpatos, mox firmabimus. Curru[s] ergo à Latinis à
 currendo dictus, quia eo ferè currebant. Græcis *ἄρμα* est. Ideò,
 quod Cæsar habet lib. III. B. G. c. *Ut inde se in curru[s] citissime reci-
 pere consueverint*, id Metaphrastes ejus reddit: *ὡς ἐδὴ ἐὼθεν ῥαδίως
 εἰς τὸ ἄρμα ἐπιαναχωρεῖον.* Sed & Plutarchus, Dio, cæteri, quotiens de
 Circensibus loquuntur, semper *ἄρματα* commemorant. At Circen-
 sium ludorum vehicula Romanis nunquam alter, quam *curru[s]*, ap-
 pellata. Quod & de curribus triumphalibus potest observari. Dio
 ita habet lib. XLIII. ubi agit de triumpho Cæsar[is]: *Ἐν δὲ ἐν τῇ πρώτῃ
 τῶν νικησίων τέραις ἐκ ἀγαθὸν ἐγένετο. Ὁ γὰρ ἔξω τὸ ἄρμα & τὸ πομπικὸν συνέπλετο.*
 Quod Svetonius exponit istis verbis cap. 37. *Gallici triumphi die Ve-
 labrum præter vehens pæne curru excussus est, axe diffracto.* Curru[s] igi-
 tur Svetonii, Dionis *ἄρμα πομπικόν* est. Quod propterea notandum,
 aa quia

quia vulgo vertunt ἄμαξαν. Athoc generis est alterius, ejus videlicet, quod *plaustrum* appellatur. Aliqui vocant ὄχημα. Sed hi non observant, currum aliquando generalius pro quovis usurpari vehiculo, aliquando verò certum ac peculiare denotare. Illo modo significare ὄχημα, hoc verò esse ἄρμα. Igitur & in Glossis habes: *Currus*, ἄρμα. Currus porro, cum peculiare notat genus, vehiculum significat cum rotis duabus, hominibus gestandis destinatum. In quo differt à birota, quæ oneribus ac sarcinis infervit. Duas habere rotas apparebit, quando cunctas ejus referemus species. Nec enim est unius tantum modi, sed multiplicis & varii. Habuerunt nempe veteres currus bellicos, currus Circenses, currus triumphales, currus bijugos, trijugos, quadrijugos, quemadmodum jam in superioribus monstratum est. Omnes verò illi currus rotas non habebant nisi duas, quod & ipsum est ostensum. Præter istos currus habuerunt & alios, de quibus nunc agemus. Ut primum *currus falcatos*, quorum mentio apud veteres creberrima. Curtius IV. cap. 12. *Hos quinquaginta falcati currus sequebantur.* Et cap. 15. *Ipse ante se falcatos currus habebat.* Valerius Flaccus lib. VI.

Vndique falcatos desertaper aquora currus.

Vegetius lib. III. cap. 24. *Nam difficile currus falcatus planum semper invenit campum.* Lucretio sunt currus *falciferi* lib. V.

-- -- *Falciferos inventum ascendere currus.*

Græci pari modo ἄρματα δρεπανφόρα. Xenophon lib. I. Anab. Ἄρματα διαλείποντα συχρὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δρεπανφόρα λεγόμενα. Diodorus Siculus lib. XVII. Καίσι κένευσσε ἢ καὶ ἄρματα δρεπανφόρα. Philoxenus: Ἄρμα δρεπανφόρον, *currus falcifer*. Recentiores Scriptores voce hybrida *Currodrepanos* appellavere, sicut liquet ex Anonymo de Rebus bellicis, qui tripliciratione describit. Sunt & ἄρματα ὠπλισμένα Xenophonti sine lib. VI. Cyrop. hoc est, *vehicula armata*, propter falces. Auctor horum curruum Cyrus putatur. Demsterus ad Rossin. *Horum curruum (falcatorum) auctor fuit Cyrus.* Brissonius lib. III. de Regno Pers. *Cyrus primus currus cum falcibus in praelia induxit, cujusmodi currus Græci, & in his Plutarchus in Lucullo & Arrianus lib. II. δρεπανφόρα, Latini falcatos currus vocant.* Habent hoc ex Xenophonte, quod

quod ipsi fatentur. Et testatur Xenophon lib. vi. Pædiæ, Cyrum excogitasse currus falcatos, quos & describit. Imò reddit causam, cur excogitaverit. Adscribam locum, quia dignus est, qui expendatur. Sic autem sese habet ex versione Philelphi: *Trojanas quadrigas, quas antea habuissent, & qua Cyrenaica utuntur etiam nunc, curulem agitationem solvit. Superiore enim tempore & Medi & Syri & Arabes, & Asiatici omnes curribus ita utebantur, & nunc Cyrenaiici. Visum est ei, quod in exercitu præstantissimum esset, haud consentaneum fore, quum optimi quique essent in curribus, id velitum vicem præbere, & ad vincendum non multum habere momenti. Currus enim trecenti, præbent pugnantes quidem trecentos, equis autem hi utuntur mille ac ducentis. Aurigæ verò his sunt, ut verisimile est, quibus optimates maxime fidem habent, ii verò sunt alii ad trecentos, qui nihil prorsus hosti nocent. Hos igitur sessiles currus sustulit. Pro his verò aptos ad bellandum paravit currus, &c.* Ubi porro falcatos describit. Hic Philelphus vocat *Trojanas quadrigas*, quæ Xenophonti *διφρέια Τρωικὴ*. Est autem *διφρέια Τρωικὴ* non *quadriga Trojana*, verum modus sive ratio pugnandi ex curribus. Habebant veteres pugnandi rationem duplicem, quotiens curribus prælia committebant, unam vetustissimam, quam appellat *Τρωικὴν*, quod temporibus Trojanis fuerit usitata, & aliam recentiore, quam appellat *Κυρηναίων*, quod Cyrenaicis recepta esset. Cyrenaicam opinor esse, quæ habebat pugnatores perpetuo insistentes curribus, Trojanam vero, quæ desiliens, cum pugnandum esset. Trojanos sane heroes fere semper sic describit Homerus. Inde illi versus Iliad. λ.

-- Ἐκ δ' Ἀγαμέμνων

Πρῶτ' ὄρεσ' --

Ἡτοὶ ὄγ' ἐξ ἰσπῶν κατεπάλμεν ὄντι ἔσσι.

Agamemnon primus desiliit. Ille quidem desiliens ex equis contra stetit. Item Iliad. π.

Ἡρᾶ, καὶ ἐξ ὀχέων σὺν τεύχεσιν ἄλτο χαμᾶζε

Πάτροκλ' ὄδ' ἐτέρωθεν ἐπεὶ ἴδεν, ἔκθορε δίφρου.

Dixit (Sarpedon) & ex curru cum armis saltavit humi; Patroculus

aa 2

autem

autem altera ex parte ut vidit, defiliit ex curru. Ex eadem causa & Virgilius defilientem fingit Æneam lib. ult.

Dixit, & è curru saltum dedit ocyus armis.

Ubi frustra Argolus in Notis ad Onuphrium p. 16. scribendum putat *auris*, pro *armis*, cum hic manifesta imitatio sit Homeri. At vero cæteros populos defiliisse non legimus, quando prælium inibant. Itaque & Xenophon hic ait, illud genus ἐν ἀκροβολιστῶν μέγῃ εἶναι quod Philelphus vertit: *vetitum vicem præbere*. Intelligit autem Xenophon ejusmodi genus, quod solum tela emittit, nec ad ulterius & gravius venit certamen. Unde liquet, non defiliisse, sed è curribus tantum emisisse tela. Quo proinde genere & Cyrenaiicos esse usos intelligimus, indeque factum esse, ut Cyrenaicum totum diceretur. Genus hoc utrumque sustulit Cyrus, & hoc ideo, quia vidit primum viros optimos eo genere pugnare, nullo tamen vel exiguo cum fructu, quoniam talis solummodo & eminus utantur, cominus cum hoste ne congregiantur quidem. Deinde, quia vidit equos postulare multos, quorum usus esse posset magis aptus & necessarius ad alia. Dicit enim ad trecentos currus requisitos equos mille ac ducentos, quoniam ex iis fere quilibet ab equis quatuor trahebatur. Postremo quia vidit tot in prælium sequi otiosos plane, quot pugnantes, cum currus quilibet exigat aurigam suam, cujus nullus tamen usus fit in pugna. Nempe, quod jam, alibi ostendi, currus singuli habebant viros duos, unum propugnatorem, alterum aurigam. Virgilius X. Æn.

Interea bijugis infert se Lucagus albis

In medios, fraterq; Liger: sed frater habenis

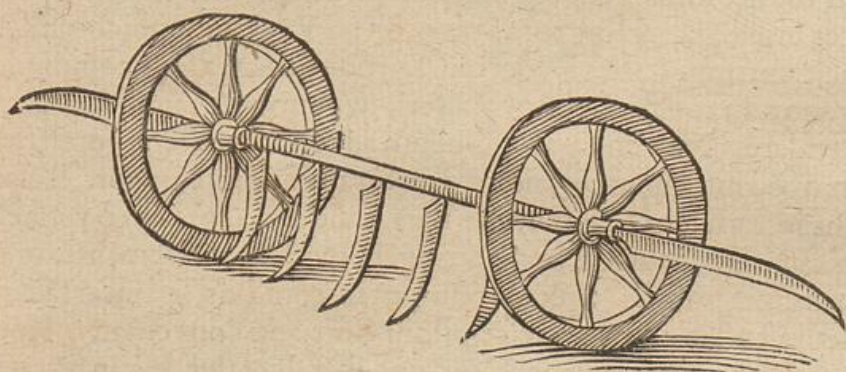
Flectit equos, strictum rotat acer Lucagus ense.

Hunc aurigam otiosum sustulit Cyrus, aliumque substituit armatum, milite omisso, ut mox audiemus, totamque illam curruum mutavit rationem. Nam ut ipsi currus etiam ad damnum hosti afferendum essent utiles, falces eis apposuit. Erant enim nudi hæctenus Persarum currus, & inermes, quales Arrianus noster. *Ψιλὰ ἄρματα* vocavit c. 3. Tacticorum. Verba: *Ἡ δὲ δὸν τῶν ἀρμάτων μάχη πολυειδεστέρα ταύτης. Ἡ γὰρ ψιλὰ ἦν τὰ ἄρματα, κατὰ περ τὰ Τρωϊκὰ ἦν, ἢ δρεπανηφόρα, ὡς ὕστερον τὰ*

τὰ Περσικά. Quæ sic reddidimus in editione nostra: *At vero pugna, quæ vehiculis instituitur, plures habet species. Alia namq; nudis fit vehiculis, sicut illa ad Trojam, alia vehiculis falcatis, sicut sequentibus temporibus apud Persas factum.* Quando nominatim meminit Persarum, sine dubio respexit ad hoc institutum Cyri, ejusq; ἀρμάδα δρεπανιφόρα opposuit ψιλῶς, & hæc Τρωϊκὰ illa Περσικά vocavit. Nec fortassis alia est Περσικὴ δρεπάνια, cujus Pollux meminit, quam ista Cyri, quæ non modo differebat eo à vetustiori illa, quod haberet currus falcatos, sed & eo, quod homines tantum singulos à quibus singuli regebantur. Sic enim ait Xenophon: Τὸν δὲ δρεπάνον τοῖς λωίοχαις ἐποίησαν, ὡς περὶ πύργον ἰσχυρῶν ξύλων. Ὑψος δὲ τῶν ἐστὶ μέχρι τῶν ἀγκυλίων, ὡς δύνωνται λωίοχαι εἶδαι οἱ ἴπποι ὑπὲρ τῶν δρεπάνων. Τὰς δὲ λωίοχαις ἐθωράκισεν πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. Vertit Philelphus: *Sellam vero fecit aurigis sicuti turrem ex validis lignis. Harum vero curulium sellarum altitudo est usq; ad cubitos, quo possint equi ab aurigis gubernari super sellas. At aurigas loriceis totos armavit, exceptis oculis.* Habes hic aurigam solum unicumq; , qui est in curru. Nempe quicquid effici hoc genere debebat, id efficiendum erat non per homines, sed currus ipsos falcibus armatos. Hoc requirebatur solum, ut qui regebat equos, lædi facile ne posset. Eo fine sella factæ altæ rotundæq; ac undiquaq; clausæ, ipsi quoque qui regebant, muniti thoracibus & galeis clausis, ut nec inferne, nec superne quidquam ex eis pateret vulneribus, ac sic obsistentia quævis impune possent percurrere. Ista loci hujus est sententia, quam non assecutus est Hermannus Hugo in de Militia Equestri libro i. c. ultimo. Igitur in hæc erumpit verba: *Fateor, difficile capio qui ex hoc curru pugnaverit hoples, seu miles armatus. Qui enim posset, aut quo loco? Ante, an post aurigam? Ante aurigam inter habenas & verbera stabit: post aurigam quomodo pugnabit? nam aurigæ sella alta est quinque cubitos. Forte à latere? Aqua mihi heret: nam quanta, quam longa aurigæ scutica, quam longa habenæ ex sella quinque cubitorum.* Ita Hermannus, qui tamen frustra disputat de sella quinque cubitorum, qualis nulla Xenophonti cogitata est. Etsi enim in quibusdam libris sit ἀγκυλίων πέντε, tamen illud πέντε stulti esse glossam vel id ostendent, quod super illas sellas (ὑπὲρ τῶν

τῶν δίφρων) regi equi debuerint. Sed & Codex Camerarij aperte μέχρι τῶν ἀγκῶνων τὴν ὠμότητα habuit, quod significat, ut ipse vertit: *altitudo harum pertinebat ad aurigæ cubitos usq;.* Si ad aurigæ cubitos, profecto quinq; cubitos non potuit esse alta. Neq; magis spectat huc, quod de loco ambigit armati, seu hoplitæ. Fuit is armatus in Trojano genere ac Cyrenaico. Cyrus vero eum sustulit, tanquam parum conferentem ad victoriam, ejusq; loco ipsum armavit aurigam. Ita docet locus totus, in quo nulla mentio militis armati. Quanquam autem apud Persas Cyrus primus immutarit veterem vehiculorum bellicorum formam, institueritq; currus falcatos, tamen non is primus auctor est currum falcatorum omnium. Nam diu ante ipsum Ninus quoq; habuit, ut est auctor Diodorus. Ait enim lib. II. Bibl. fuisse in exercitu ipsius ἄρματα δρεπανοφόρα μικρὸν ἀπολείποντα τῶν μυρίων ἑξακοσίων. *Curruum falcatorum paulo minus quam mille cum sexcentis.* Idem facit Ctesias, unde sua, ut opinor, Diodorus hausit. Quid? quod ante Ninum quoq; apud Cananæos memorent Monumenta Sacra. Dicitur namq; Judas cum Simeone non potuisse delere habitatores vallis circa Ascalonem atq; Accaron, *quia falcatis curribus abundabant.* lib. Judicum cap. I. Sed & Rex Cananæorū Jabin, qui regnabat in Aser, ducemq; belli habuit Sifarum, habuisse memoratur *nongentos falcatos currus,* ejusdem lib. c. 4. Fuerunt autem nō ejusdem generis omnes illi currus falcati: Alios habuere Cananæi, alios Assyrij, & rursū alios alij populi. Sic fortassis est intelligendū, quod adfertur ab Hesychio de Macedonibus. *Δρεπανοφόρα ἄρματα τῶν Μακεδόνων φασὶ πρῶτους χρῆσασθαι.* *Curruis falcatos ajunt Macedones primum usurpassē.* Quanquam mihi quidem hoc de Macedonibus alibi non sit lectum. Imò contra ne habuisse quidem videntur. Nemo certè nominat in exercitu Philippi, vel Alexandri, vel qui eos proximè sunt secuti. Et Alexander suos docuit vim illorum curruum eludere, ut videmus apud Curtium lib. IV. cap. 15. Itaq; ignoro, utrum non exciderit negatio in verbis Hesychii, scribiq; debeat *πρῶτους ἔχρησασθαι.* Ut sit sensus, primos Macedones noluisse curribus ejusmodi uti, quippe quos intelligebant parum ad bellum conducere. Cum autem fuerint generis tam varii, vide-

videamus ac consideremus quædam. Cyri currus ita describuntur à Xenophonte: Προσέθηκε ἡ καὶ δευτέρα σιδερεα ὡς διαπήχια πρὸς τὰς ἄξονας ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλλα κατὰ ὑποπόδιον τῶν ἄξων εἰς γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλεῖν εἰς τὰς ἐναντίας τοῖς ἄρμασιν. Vertunt: *Apposuit etiam falces ferreas duarum ulnarum longitudine ad axes ex altera atque altera rotarum parte, & alias infra sub axe respicientes in terram, tanquam impetum in adversarios curribus facturi essent.* Ubi illud ἐμβαλεῖν Philelphus retulisse ad homines videtur, quod mea opinione respicit antecedens τροχῶν, quia rotæ cum suis axibus & falcibus adjectis pugnaturæ erant magis, quam homines. Liqvet autem ex descriptione ista, currus Cyri habuisse falces non in rotis, sed in axibus, quarum aliæ prominebant à lateribus, aliæ spectabant terram, ista, ut opinor, specie.

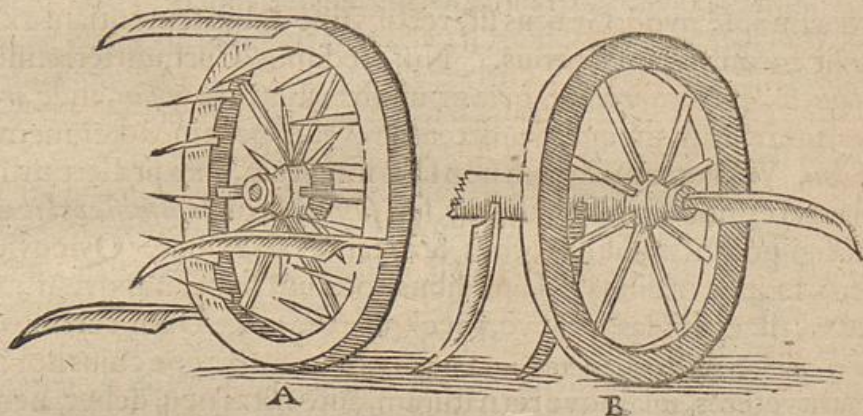
Præter armaturam illam etiam hoc habebant singulare, quod instructi essent sellis illi currus, iisque non retrò apertis semicirculari forma, ut solebat cæteris in vehiculis, Trojanis ac Cyrenaicis, sed rotundis, & quæquaversum clausis, & ex lignis crassioribus constructis, ea ratione propemodum, quæ currus triumphales construi apud Romanos solebant; Unde & per januas conscendebant, quas post conscensum poterant claudere, ut indicat Xenophon, ubi ait: Κατὰ τὰς θύρας τῆς ἀρμαλείης διέβη ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄρμα. Ἐπὶ ἧ ἀνάβασιν αὐτὸς κατέκλεισε τὸν δίφρον οὐφηνίον. *Per fores currus in sellam conscendit, cumque conscendisset, sellam clausit auriga.* Itemque, quod in sellis illis sta-

rent:

rent aurigæ, regerentq; eqvos, nec haberent alios propugnatores. Atq; istiusmodi quidem currus Persæ deinde servabant, etiam post Cyrum, quod disertim docet Xenophon prædicto loco, ubi ait: *Ut autem hosce Cyrus tum fabricatus est, ita etiam hoc tempore utuntur curribus, qui in Regis sunt regione.* Attamen describit eos multo aliter Curtius in exercitu Darii, ut vel non satis Græcos affecutus sit, quos habuit auctores, vel Darius rationem Cyri immutaverit. Verba Curtii sunt lib. IV. cap. 9. *Ex summo temone hastæ præfixæ eminebant: Vtrinque à jugo ternos direxerant gladios, & inter radios rotarum plura spicula eminebant in adversum: Aliæ deinde falces summis rotarum orbibus hærebant, & aliæ in terram demissæ, quicquid obvium concitatis equis fuisset, amputaturæ.* Hic, ut omittam alia, falces hærent non in axibus, sed summis orbibus rotarum: Ubi orbis rotarum omnes intelligunt curvaturas, apsidisque, nec videntur posse aliter intelligi. Hinc rota Stevechii ad Vegetium, ubi totum depingit currum, & alia Raderi ad Curtium, neutra satis commoda. Quamquam multo ineptior Raderi, quæ tamen se putabat alteram emendare. Nec enim ab ipsa ullum adversariis adferri potest malum, quod intelligent omnes, qui picturam satis intelligent. Respiciunt in ea falces sese mutuo: Pars scindendo apta intrò versa est una cum mucronibus, ut ne attingere quidem aliquem inter prætereundum possit. Spicula non sunt inter radios, sed inter falces. Adeò est nil in ea, quod descriptioni Curtianæ conveniat. Rota Stevechiana ægrè circumagitur, nec ibi falces demissæ in terram, neq; spicula ulla. Itaq; nec ipsa quidem, qualis Curtio descripta. Quomodo tamen illæ falces summis orbibus adhæserint rotarum, si, quemadmodum huc usq; factum, orbis illos intelligamus, ægrè dixerim. Atq; miror, nostrum solum collocare in his orbibus, ita intellectis, neminem alium. Nam & Livius lib. XXXVII. cap. 41. *Item, ab axibus rotarum utrinque binæ eodem modo diversæ deligebantur falces.* Et in Auctore veteri Rei Bellicæ tres habes currus falcatos, quorum neuter falces habet in apsidibus, omnes in axibus. Deniq; Diodorus, qui describit illos ipsos currus, quos Curtius, longè aliter. Verba ejus extant lib. XVII. τέτων (ἀρμάτων σπερτανφόρων)

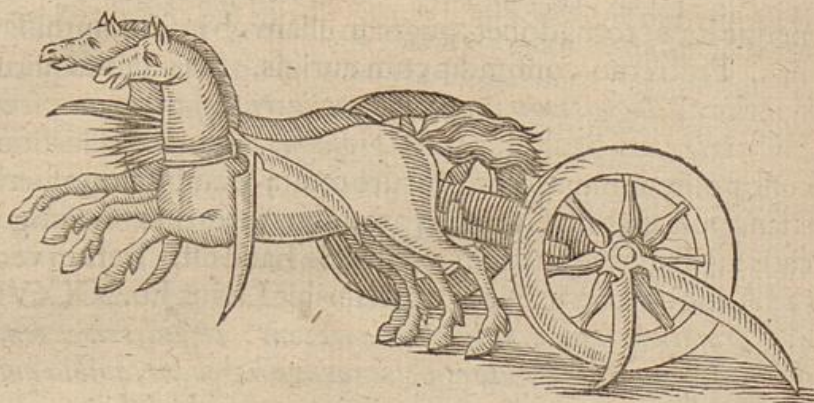
φόνων) ἐκάστῃ παρ' ἑκάτερον τῶν σειραφόρων ἰσσιῶν ἐξέκειτο προσηλωμένα τῷ ζυγῷ ζύ-
 στρα παραμήκη τρισπίδαμα, πλὴ ἐπιστροφὴν τῆς ἀκμῆς ἔχοντα πρὸς πλὴν κ' ἢ πρὸς ὄψον
 ἐπιφάνειαν. Πρὸς ἣ ταῖς κατανλίσεις τῶν ἀξόνων ἐπ' εὐθείας, ἀλλὰ δύο, πλὴ μὲν τιμὴν
 ὁμοίαν ἔχοντα πρὸ πλὴν κ' ἢ πρὸς ὄψον ἐπιφάνειαν τοῖς πρότερον, τὸ ἦ μὴ κ' μείζω καὶ
 πλάιυτερα. Συστήριμος ὃ ταῖς τέτων ἀρχαῖς δρέπανα. *Ex singulis (falcatorum
 curruum) juxta equum utrumq; funalem spicula jugo affixa trium spi-
 thamarum longitudine prominebant, acie in adversas hostium facies
 directa. Vbi in axibus recumbunt, alia duo spicula habebant in rectum,
 que eodem modo aciem habebant faciei hostium obversam, ut priora,
 longiora tamen erant atque latiora. Ipsis autem falces adjunctæ erant in
 summo. Nullæ falces hic in apsidibus, sed ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῶν ἀξόνων, hoc
 est, initiis, seu capitibus summis axium. Jam verò necesse est, ut sua
 Curtius desumeret ex Græcis, usq; e quibus hauserit & Diodorus.
 Qui cum ipse quoq; Græcus sit, rectius sine dubio sententiam ex-
 pressit eorum, quam Curtius. Nisi credimus, Curtium scripsisse
 axibus, sed factum orbibus, quia primum factum sit axibus, inde ar-
 sibus, tum orbibus, indeq; ad postremum, veluti per emendationem,
 orbibus. Vel putamus locum non satis integrum, cum præsertim li-
 bri veteres non summis habeant, sed summissis, ut summissis orbibus
 intelligi possint missæ sub orbis, & extantes ab axibus. Quicquid
 fuerit, in ipsis orbibus vel apsidibus rotarum falces nunquam ha-
 buere, (licet Suidas quoq; voce δρεπανιφόρα, de Darii curribus:
 τῶν προχῶν ἦσαν εἰς τὸν κύκλον περιεχόμενα δρέπανα. Quippe cujus nobis
 contra veteres, ipsamque rei naturam, auctoritas neq; debet, neq;
 potest esse magna) sed in axibus, & quidem duas: Unam promi-
 nentem in rectum, aliam demissam in terram. Hanc reponit Dio-
 dorus πρὸς ταῖς κατανλίσεις τῶν ἀξόνων, quod significat eum locum, ubi
 recumbere vel quiescere solet capsula vehiculi, ut opinor. Alteram
 reponit ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀξόνων, in extremis axis capitibus. Hanc pro-
 pria voce δρέπανον appellat, illam ζύστρον. Ζύστρον alias, quod Curtio est
 gladius, cujus descriptio etiam in eo non convenit, quod fingat spi-
 cula inter radios rotarum, qualia nemo alias commemorat. Deni-
 que, si omnia examines, Diodori figura pæne eadem cum ista Cyri,
 unde fidem meretur majorem, Curtii recedit longius, sive illa ho-
 die*

die imperfecte ad nos venerit, sive ipse Græcorum descriptiones non satis fuerit affectus. Certe sicut nunc se haber, imperfecta est: quid enim volunt ista, *aliæ in terram demissæ?* ubi demissæ? quo collocatæ loco? an in summis orbibus rotarum? quomodo autem ibi demissæ in terram, ut tamen rota potuerit circumagi? Sed nec cætera tam evidentia, ut possint satis intelligi: Ecquid enim? *spicula eminebant inter radios?* Ubi fuere defixa, quæ sic eminebant? an in orbibus, num in modiolis? nam in radiis non potuere, quia eminebant *inter radios*. Ac ut appareat evidentius, inutilem esse rotam Curtij, delineabo eam, sicut ex descriptione hodierna potest intelligi, eiq; opponam Diodori, ut liqueat, quam illa sit præstantior, & negotio, cui debet inservire, accommodatior.

Hic Curtij est, cui A littera, Diodori, cui lit. B. adscripta est. In Curtij spicula omnia inter radios sunt otiosa, sed nec falces à modio demissæ quidquam profunt. Quamquam, ut jam ante dixi, liquido non constat ubi vel spicula infixæ, vel unde falces demissæ fuerint. At in rota Diodori omnia infesta, quod per se intelligere quis potest. Et hæc quidem de falcatis curribus Darij. In quibus tamen & hoc porro annotandum, quod *propugnatores* Curtius nominet. *Circuire deinde currus, & propugnatores precipitare ceperunt*, ait. Propugnatores autem *πρόμαχοι*, quod Xenophon jam à Cyro demonstrat fuisse abolitos. An à Dario revocati? Non opi-
NOE;

nor; neque locus totus docet, pugnam ullam ab ipsis commissam cum aliis. Postremo confundit cum aurigis. Ita enim sequitur, post superiora: *Ingens ruina equorum aurigarumq, aciem compleverat.* Hic auriga, qui paulo ante dicti propugnatores, apud Curtium, ut vix esse possit dubium, quin obscure multa & ambigue posuerit. Perfas sane post ætatem Cyri alios propugnatores, præter aurigas, in falcatis suis habuisse curribus, verisimile haud est. Verum veniamus ad Antiochi currus: eos sic describit Livius lib. XXXVII. cap. 41. *Armata in hunc maxime modum erant: cuspides circa temonem ab jugo decem cubita extantes velut cornua habebant, quibus quicquid obviam daretur, transfigerent: & in extremis jugis binæ circa eminebant falces, altera æquata jugo, altera inferior in terram devexa: illa, ut quicquid ab latere objiceretur, abscinderet, hæc, ut prolapsos subeuntesq, contingeret. Item ab axibus rotarum utring, binæ eodem modo diversa deligabantur falces.* An hi currus sunt, quos Hesychius usurpasse primum ait Macedonas? Multum sane differunt à Persicis. Habent enim cuspides non à temone, ut vult Curtius, sed jugo extantes, quomodo ramentum Diodorus etiam Persicos describit. Sunt deinde illi cuspides decem cubita extantes. Ubi est ambiguum, an *decem ad cubita*, num ad *cuspides* referri debent. Mihi posterius videtur, cum prius sit enorme, nec negotio conveniat. Quid autem est *extantes cubita*? Ego dubitare nequeo, quin *cubito* legi oporteat. Nam pluralis numerus rem facit incertam, & in singulari clara omnia. Sequuntur falces etiam in extremitatibus seu capitibus jugi, eæq; tuæ, una recte prominens, altera demissa ad terram, cum in alijs sint nuda spicula vel gladij. Postrema falces aliæ in axibus eodem modo se habentes. Ita species eorum fuerit hujusmodi in rota & jugo.

Rursum alia est species illius currus falcati, quem vocarunt *curro-drebanum*. Nam primum nulla in eo sella, ubi auriga consistat, verum equo insidet. Deinde totum illud spacium, ubi sella esse debebat, cultris est munitum. Vetus auctor: *Posterior supra currum pars cultris in ordinem extantibus communitur*. Falces quoque nullae demissae in terram, neque à jugo, neque ab axe. Denique quae à capitibus axis prominent, eae mobiles, ut adducto fune erigi, ac sic currus agi possit absque damno, remisso vero explicari. *Falces acutissima*, inquit auctor, *axibus ejusdem currus aptantur, in lateribus suis ansulas habentes, quibus innexi funes pro arbitrio duorum equitum laxati quidem explicant, repressi autem erigunt falces*. Hujus generis inventio est nova, & excogitata contra Parthos. Idem Auctor de Rebus Bellicis. *Hujusmodi pugnacis vehiculi genus reperit Parthica pugna necessitas*. Sunt in eodem scriptore alia quoque genera nonnihil à praedicto diversa, nec convenientia tamen cum superioribus, inventis à Cyro, aut Antiocho usurpatis, adeo non potest mirum videri, si plures diversique horum curruum dicantur auctores. Habuerunt autem illi veteres adjunctos equos fere quatuor: inde passim dictae *quadrigae falcatae*. Curtius lib. IV. *Ingens hostium terror, ducentae falcatae quadrigae*. Livius lib. XXXVII. *Ante hunc equitatum falcatae quadrigae*. Plutarchus in Lucullo, *ἀνευ τῶν δεξιῶν φέρων τε δεξιῶν*. Atque sic & apud alios reperias. Memorantur tamen aliquando equi

equi

equi tantum duo, imo & unicus. Auctor sæpe laudatus, de Reb. Bel-
 licis: *Hoc vehiculum singulis bene munitis in veeti equis duo viri, ve-*
stitu & armis diligenter muniti, citato cursu in pugnam rapiunt. Et
 non ita multo post in alio genere: *Hic non ut ibidem duos equos duo-*
rum etiam hominum, sed unius tantum sagacitas regit. In utroq; ge-
 nere sunt equi duo. At in eo unus tantum, quod iccirco *currodre-*
panus singularis nominatum est. *In hoc curriculo*, ait Auctor, *quod*
singularis equi tractu discurret, quodq; unius hominis arte regitur &c.
 Fuit autem illa equorum adjunctio diversa quoq;, nam vel ad u-
 num jungebantur remonem, vel ad plures. Auctor Arrianus no-
 ster in Tacticis c. 3. Τα ἄρματα δρεπανοφόρα ἢ ἢ πεφραζμένων τῶν ἵππων, ἢ
 ἀφράκτων, ἢ ἢ ἀπλῶ τε ῥυμῶ, ἢ διπλῶ, ἢ ἢ πολύρυμα. *Currius falcati erant vel*
equis cataphractariis, vel nudis, qui iterum vel ad remonem unum jun-
cti, vel ad duos, vel etiam ad plures. Quanquam quæ de pluribus re-
 monibus commemorat, pertinere videantur ad vetustiora tempo-
 ra, quibus nondum æqua fronte omnes collocare equos fuit notū
 aut receptum. Et fortassis hausit ex Pædia Cyri à Xenophonte
 scripta, ubi fere similia. *Exhinc*, ait, *videns Abradatas Cyrum stu-*
diosum esse falcatorum currum & cataphractorum cum equorum, tum
equitum, enitebatur ei perficere ad centum currus ex equitatu suo illius
similes curribus, & ipse ut eorum ductor futurus se parabat in curru.
Conjugavit autem currum suum quatuor remonibus, & equis octo.
 Græca postrema habent: *συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτῆς ἄρμα τετραζυμὸν τε καὶ*
ἑξ ἵππων οὐκτώ, unde sine dubio illud suum πολύρυμα Arrianus accepit.
 At sequentibus temporibus mihi non est dubium, quin ut in Troi-
 cis & Cyrenensibus, ita & in vehiculis falcatis juncti fuerint æqua
 fronte. Unde neq; plures equos habuisse, quam quatuor, videntur,
 cum vetustiores illi cū remonibus pluribus habuerint aliquādo et-
 iam octo ut apparet ex superioribus. Licet observare illā quoq; dif-
 ferentiā, quod posterioribus tēporibus his ipsis equis consueverint
 insidere, cum olim starēt in curribus, & sellis ad hoc fabrefactis, qui
 equos regebant. Et hæc quidem curruum falcatorum est varietas,
 nam in aliis videntur convenisse, rotis præcipue, quas nō habuere,
 nisi duas, cujuscunq; forent generis. Cyrus certe generi Trojano.

Cyrenaicove, sicut falces, ita rotas plures addidisse non commemoratur. Sed nec apud veterem Auctorem Rerum Bellicarum videas depictas aliter, quam cum rotis duabus, ut ignorem, cur Stevechius formare ausus sit cum quatuor. Id peculiare fuit, quod haberent axes longiores, rotas quoque firmiores, quam bigæ aut quadrigæ communes, auctore Cyro. Xenophon: *πολεμιστήρια καλεσκέυασεν ἀρμαλα τροχοῖς τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥαδίως συντρέψῃται, ἀξοσί τε μακροῖς. Ἡ τῶν γὰρ ἀναλγέπειαι πάντα τὰ πλάγια.* *Ad bellandum aptos paravit currus rotis validis, quo non facile contererentur, & longis axibus, minus enim evertuntur latera omnia.* Quibus verbis simul discas, cur longos axes esse voluerit, videlicet, ne currus possent facile everti. Ac sic videas in picturis veteris Auctoris sæpius nominati. Rotæ breves sunt, & crassæ, axis longissimus, sicut quidem exprimit editio Basileensis Frobenii Anno MDLII. excusa. Nam in cæteris se ista cuncta minus rectè habent. Usus curruum falcatorum vel ex dictis liquet. Scilicet ad prælia usurparunt, & præferim perturbandos rumpendosque ordines hostiles. Plutarchus in Artaxerxe: *Ἐτάξε τῶν δριπανηφόρων τὰ ῥωμαλεώτατα, πρὸ τῆς ἐαυτοῦ φάλαγγος, ὡς πρὶν ἐν χερσὶν γενέσθαι, διακόψοντα τὰς τάξεις, βίη τῆς εἰσελάσεως.* *Collocavit ex curribus falcatis firmissimos ante suam phalangem, ut, priusquam veniretur ad manus, ipso impetu dissolverent ordines.* Curtius lib. iv. *Darius ante se falcatos currus agebat, quos, signo dato, universos in hostem effudit. Ruebant laxatis habenis aurigæ, quo plures nondum satis proviso impetu obtererent. Nec sensim Macedones cedebant, sed effusa fuga turbaverant ordines. Neque mirum, ordines turbasse, cum quos offendebant, miserabili ratione mutilarent.* Diodorus lib. xvii. *Tantus aciei vigor, tanta vis erat in spiculis, ad exitium fabricatis, ut multis brachia una cum clypeis amputarentur: Nec paucis ceruice præcisa integro adhuc visu & retento vultus habitu capita ad terram volverentur. Quibusdam lethali ictu latera dissearentur, unde mors repente subsequuta.* Suidas voce *δριπανηφόρα* τὴ δριπα: *Falces aliis pedes, aliis manus amputabant, aliquos cum armis comprehensos trahabant longo spacio, atrociterque necabant.* Ut autem vim exercere suam possent, duabus rebus opus habebant, campo æquabili, & solo firmo. De posteriori testis Curtius lib. viii. cap.

Vix nullus usus hujus auxilii eo die fuit, namque imber violentius, quam alias fusus, campos lubricos & inequitabiles fecerat, gravesque & prope modum immobiles currus illuvie ac voraginibus hærebant. De priori Vegetius lib. III. cap. 24. quando ait: *Difficile currus falcatus planum semper invenit campum.* Nempe talem exigit, ubi asper est, & inæqualis, non potest progredi. Tacitus in Agr. de simili genere loquens, cap. 36. *Densis hostium agminibus & inæqualibus locis hærebant.* Sed de curribus falcatis satis.

Cap. XVI.

De Curru Magistratum & Sella curuli.

Curules Magistratus qui, & unde dicti. Plinius expenditur. Zamoscii sententia refutatur. Gellius liberatur à glossa. Currus Magistratum veteres, quales. An sella curulis à Curibus Sabinis. Lipsius rejicitur. Olim nulla littera geminata. Vossius commendatur. An Vetulonii auctores dictæ sella. Chimentellius rejicitur. Δίον & ἀρμάτι & Gelenii & Sylburgii versiones Dionysii Halicarnassæi notantur. Scholiastes Cruquii refutatur. Virga Imperatoris. Curis. Casauboni lapsus. Martialis exponitur. Chimentellius denuò notatur. Cassiodorus exponitur. Gradus ad tribunal. Papias & Vossius rejecti. Sella curuli & curru utendi jus quibus concessum. Sella propria Regum. Livius explicatur. Brissonii versio Plutarchi rejicitur. Εἰσαδάουεω. Brissonius iterum notatur, & Curtius exponitur.

Venio ad currus Magistratum. Curru enim vectos apud veteres Romanos esse, indeq; nomen Magistratum curulium accepisse Festo credimus, qui sic habet, voce *Curules*: *Curules Magistratus appellati sunt, quia curru vehebantur.* Firmat nempe idem Gavius Bassus apud Gellium lib. III. cap. 18. qui Gellius sic ex eo: *Senatores dicit (Bassus) in veterum ætate, qui curulem Magistratum gessissent, curru solites honoris gratia in curiam vehi.* Sed videtur infirmare hanc sententiam, quod habet Plinius lib. VII. c. 43. de Metello: *Tribuit ei Populus Romanus, quod nunquam ulli alii à condito ævo, ut, quoties in Senatum iret, curru veheretur ad curiam.* Si hoc Populus Romanus uni tribuit Metello, qui Bassus potest dicere fuisse solitum in veterum ætate? Nec de fide Plinii est dubium, quando